

De evangelies lijken vaak op een album, geen fotoalbum maar een album van iconen. Het zijn tafereeltjes die geen overvloedige details laten zien, ze beperken zich tot het wezenlijke. En zo krijgt wat er wél getoond wordt extra belichting. De tafereeltjes zijn exemplarisch. Wat ze te zien geven zijn exemplen, alles is typerend, het zijn voorbeelden die iets karakteristieks onder de aandacht brengen. Vooral Marcus is hier sterk in. Hij stelde het kortste evangelie samen. Hij vertelt het wezenlijke en weidt nooit uit.

Zo begint hij anders dan de andere evangelisten; hij geeft geen kindheidsverhaal over Jezus, geen inleiding ook, hij valt met de deur in huis. Jezus laat zich dopen in de Jordaan, brengt veertig dagen door in de woestijn en kiest zijn allereerste leerlingen, terwijl hij langs het meer loopt op weg naar Kafarnaüm. Samen met die leerlingen gaat hij naar de synagoge; het is sabbat. Dat eerste etmaal nu van zijn openbare leven wordt een echt exemplen, een modeldag die zijn hele zending tekent en typeert.

Die dag concentreert zich op twee locaties: de synagoge, waar het woord Gods klinkt en waar hij als leraar optreedt, én het huis van Simon-Petrus, wiens zieke schoonmoeder hij geneest, het huis van de diaconie. Het achtal verzen dat we vandaag lezen, gaat over het eerste deel van die sabbat: zijn optreden in de synagoge. Jezus presenteert zich aan het volk als Godsgezant. En zijn optreden slaat aan, en in... De mensen waren buiten zichzelf, staat er. Wat zou er zo'n indruk hebben gemaakt? We kunnen ons een beetje voorstellen, dat de mensen nieuwsgierig waren naar die volksprediker. Het was iemand uit de provincie, bovendien van eenvoudige komaf, niet iemand die theologisch geschoold was bij de rabbijnen. Misschien had het ook wel iets van wat wij nog kennen uit een verleden, dat een nieuw gewijd priester in zijn geboortedorp voorgaat in zijn eerste mis. Maar dat enthousiasme dooft meestal al na een paar volzinnen van zijn onbeholpen preekje uit.

Hier gebeurt blijkbaar iets ongewoons. Jezus weet zijn gehoor te pakken. Hij preekte juist níet zoals ze van een echte predikant gewoon waren. «Hij onderrichte hen niet zoals de schriftgeleerden, maar als iemand die gezag bezit», staat er uitdrukkelijk. Wat zou dat te betekenen hebben? Waarin schuilt het gezag van een predikant? Wel, wat een schriftgeleerde te vertellen heeft, dat is hem overgeleverd door zijn leermeesters. De ene generatie staat op de schouders van de vorige generatie. Langs die ladder kun je bij de joodse schriftgeleerden opklimmen tot je bij Ezra komt, de grote vernieuwer die de oude traditie na de ballingschap weer uit het stof opdiepte. En deze staat zelf weer in de keten van overleveringen die op de Sinaï teruggaat, op Mozes, met wie God zelf gesproken heeft. Die trouwe actualisering van de traditie is het hoogste wat een schriftgeleerde kan nastreven en bereiken.

Maar Jezus slaat blijkbaar een andere toon aan. Hij spreekt als een profeet, zoals Mozes een profeet was. Jezus is van meet af aan vervuld van Gods Geest, en van daaruit spreekt hij. Wát zal hij dan gezegd hebben? Marcus zegt het niet met evenveel woorden, maar als we deze icoon nauwkeurig bekijken, dan weten we het wel degelijk. Na de doop in de Jordaan door Johannes, en na zijn 40-daagse

retraite in de woestijn, vermeldt Marcus in één zin: Dit was het wat hij zei: *De tijd is aangebroken, het koninkrijk Gods is nabij!* In zijn persoon is Gods liefde tastbaar aanwezig gekomen. Hij zegt: het uur van Gods liefdeheerschappij is aangebroken. Hij presenteert zichzelf als de inlossing van Gods beloften. Dat de tijd van Israëls verwachting is vervuld, dat had nog nooit een schriftgeleerde uitgesproken. Hoe zouden zij kunnen? Maar Jezus dóet dat hier. De tijd van vervulling dat is de Grote Sabbat waar Genesis op doelt, en die sabbat maakt hij hier in de synagoge waar. Want er gebeurt inderdaad ook iets, hier in Kafarnaüm. En dat is wéér echt exemplarisch.

Er bevindt zich in die synagoge een man met een onreine geest. Dat is niet een toevalligheid, niet een toevallige aanwezigheid. Nee, die onreine geest heeft daar als het ware zijn domicilie. Jezus komt in een wereld, in een joodse godsdienstige wereld waarvan de atmosfeer bedorven is. Die onreine geest weet intuïtief dat de binnengekomen nieuwe rabbi hem in het nauw komt drijven. Hij protesteert luidkeels: Wat doe je hier? Wat hebt gij met ons te maken? En hier verschijnt in Marcus' verwoording weer een ironisch trekje, wat hem typeert: hij laat die onreine geest zeggen wat geen van de toehoorders ooit zeggen kon. Die geest spreekt uit wat vooralsnog niemand zou mogen zeggen. Hij onthult Jezus' ware identiteit: *Gij zijt de Heilige Gods!* Hij onthult wat in het evangelie niemand mag zeggen, tenzij op het eind een romeinse heiden, die onder het kruis staat: *Waarlijk deze mens was Gods Zoon!* De belangrijkste uitspraken omtrent Jezus' diepste wezen staan bij Marcus als het ware in diapositief gedrukt. Dat betekent dat de vertrouwde, joodse omgeving, de ware werkelijkheid nog niet kan vatten, omdat dat die een wereldwijde strekking heeft.

Dat Jezus' woord inderdaad gezag bezit, bewijst hij door tegen de onreine geest te roepen: *Zwijg stil en ga uit hem weg!* En de man reageert daarop als iemand die een aanval krijgt van epilepsie. Hij verkrampst en als die kramp is uitgewoed blijkt hij verlost. Jezus' woord is werkdadig, werkt iets uit. Zo maakt hij de sabbat tot een messiaans gebeuren. Hij bevrijdt de in het kwaad verstrikte mens. En natuurlijk schendt hij daarmee niet de sabbatrust, nee hij brengt die sabbat juist in deze ongelukkige mens tot gelding. Gods heerschappij treedt hier aan de dag, die de achtste dag is van de schepping, toen God zag dat alles goed was.

Zusters en broeders, zó bevrijdend is de boodschap die Jezus ons aanzegt. Zo mogen wij herademen in Gods goedheid. Het kan niet zijn dat ons geloof mensen de morele schroeven aanlegt. Waar wij de liefde laten spreken, daar is vrijheid. Rechtgelovigheid wordt nooit gediend met morele dreigementen. Jezus heeft ons maar één ding te zeggen: wees gelukkig door de ware liefde te ontdekken. Wie zich daaraan dienstbaar maakt, kan niet egoïstisch zijn. Dat laat Jezus zien, als Marcus het vervolg van deze sabbatdag schetst. Daar in Petrus' woonhuis completeert Jezus zijn woorddienst met diaconie: hij geneest daar Petrus' zieke schoonmoeder. En als dan de avond gevallen is, en de sabbatrust is opgeheven, stromen alle zieken en gekwelden van heinde en verre voor dit huis samen om door Jezus genezen te worden: diaconie. Zo wordt op deze eerste dag zijn zending gecompleteerd: hij zegt Gods liefde aan in woord én daad.

AMEN.